

loopt er mee te hang over nieuwe muziek gezet" is, en van crisis er in de hoognoedige verbijstering heen

vel toe, zijn hand rekken. Ook zijn in het individuele individuele von- zelt daarom graag rechter; dit spel belte, op behoort-bankje.

an kerkmensen. toen hij als ge- land van den aal in Babel. De het oord der bal-

die gedeporteer- ze ballingen. En was niet het minst wist, waar het Jeruzalem, waar en waar nog de gelmatigen eere-, of althans daar meest der profetie rd was met zijn

uigd, dat de kerk is dus in Babel toch kerk? Maar eggen onder het kerkbesef, m.a.w., van Jahwe's con- te spreekwoorden a slag vóór. Wou swet aanleggen?

et spotticht der een fatalistisch sme levert immers 's aan de geuni- rechts en links? rzocht en daarna wil convoceeren ls-appel op leders ter zake van de nationaal-kerke- it de cantines der otliedje bij voor-

iven gegeten, stroef geworden.

g. Kunnen wij 't oet ik juist boete le cantine blijven e cantine uit naar ligt allemaal aan zoo'n deplorable an te doen door

nuleeren de critici man verantwoord- pundpunt. Ze bedie- postersche landen te eten: ze zijn zure druiven heeft it van den eter: de Natuurlijk worden elke zure druiven stroef. Daarom is der, wanneer het e vaders, die zich ngen. Maar bij de van de stroeve tan- l.w.z. het huidige et: zij hebben niet et volk in het on- en, dat waren b.v. Manasse; en dat zegd (15: 4, vgl. Rel. 1915, 454). zal het heeten: ebben, zijn er niet echtigheden. ret van Mozes? Ik sdaad der vaderen t derde, ja vierde

lid dergenen die Mij haten? En sluit het spreken van erfschuld en erfsmet ook niet diezelfde gedachte in? Is alle dogma van erfzonde niet aldus in formule te brengen: ons aller vader Adam heeft in Edens hof zure druiven gegeten, en de tanden van al zijn kinderen, in Samaria, in Jeruzalem, aan het Kebab-kanaal, of waar ook ter wereld, zijn stroef geworden. Laat Ezechiël niet aanporren tot het accepteren van zijn monitum tot erkenning van aller individuele verantwoordelijkheid. David laat om Sauls zonde zeven galgen voor zeven van Sauls kinderen oprichten, en Jahwe wordt zóó „den lande verboden". Maar het volk is bij dit alles verbeterd. Het vindt zoo'n godsbestel maar matig. Het acht het onbillijk en onrechtvaardig. Het geeft zijn spreekwoord, zijn spotticht dan ook telkens weer in herdruk. Niet alleen Ezechiël, ook Jeremia (31:29) krijgt het aan te hooren.

Maar de gerechtigheid en de waarheid Gods komen tegen dit spotticht nu toornen. Meent gij, dat uw God mechanisch de kinderen straft om de ouders? En niet met de ouders? Dat dus de straf een niet zelf schuldige in het stof werpt?

Maar dan ziet gij, ellendelingen, verkeerd. Dan ligt het „dekse" op uw gelaat bij het lezen van Gods Testament, waar het spreekt over Adam, Saul, Manasse, u zelf. Trouwens, gij tart Gods gericht. Een ander van uw satirieke liedjes rede- neert een heel anderen kant uit, wanneer het (12:22) daarin heet: „veel dagen gaan voorbij en geen gezicht komt uit"; of in vrije bewerking:

De dagen, jaren, gaan maar voort,
en elk gezicht blijkt slechts een woord.¹⁾

Gij, ballingen, wilt daarmee zeggen, wat eeuwen later Petrus' tweede brief de spotters van de „laatste dagen" zal hooren uitroepen: de profeten verklaren wel, dat zij in hun „gezichten", visioenen van Godswege allerlei aanstaande oordeelen en rampen te zien krijgen, om die aan het volk weer voor te houden, maar — er gebeurt immers niets! Alles blijft bij het oude! Maar daarmee stompt gij zelf de spits van uw andere spotticht af. Als er niets vreeselijks meer te wachten is na de ramp, die u in ballingschap bracht, welnu, dan valt het nogal mee met die stroeve tanden: hoeveel duizenden joden, juist onder die hekelichters, zullen straks de kans krijgen om terug te keeren naar het land der vaderen, maar liever blijven waar ze zijn? En ook verraadt gij door de twee liedjes te combi- neeren één van beide: of dat gij niet meent wat ge verwijtend tot hun God durft zeggen, of dat gij in dwazen hoogmoed u zelf honderdmaal beter acht dan uw vaderen. Indien gij gelooft, dat ook gij wel onrijpe druiven eet, ontkent ge toch bij voorbaat, dat uw kinderen straks stroeve tanden zullen krijgen: na u komt er geen zondvloed meer. Maar dan is uw spreekwoord door u zelf belachelijk gemaakt. Omgekeerd: indien gij wel blijft vasthouden aan uw verwijt, dat God onrechtvaardig straft, en kinderen straft zóó maar om de ouders, en niet om hun eigen kwaad, dan ligt in uw bewering, dat er niets vreeselijks meer te wachten staat, de hoogmoedige waan uitgesproken, dat het eten van zure druiven alleen bij uw vaderen plaats vond, dat gij zelf zoo slecht niet zijt, dat met u de zonden een einde neemt. Gij ontkent dan, dat de ergste straf voor de zonde het zondigen zelf is! En toch is zij de zwaarste straf. Wat is zwaarder straf dan geestelijke verlaten? Dan het stroef worden van de tanden van den inwendigen mensch?

Nu wordt het ónze beurt, wij hebben niet alleen Jeremia, en Ezechiël, doch ook Petrus' brief gelezen. Wij, die twee Testamenten ontvingen. Wij, op wie de einden der eeuwen gekomen zijn.

De beurt is aan ons.
Allereerst om beter te denken.
Dan — om beter te handelen.

Om beter te denken.

Want wat Adam in Eden's hof betreft: er is in de leer der erfzonde een dubbele denklijn ons te volgen gegeven. Eenerzijds de lijn, die ons schuldig stelt, en aansprakelijk, voor wat Adam als bonds- hoofd misdreef. Anderzijds de lijn, die ons voorhoudt, dat wij ook zelf in Adams lendenen gezondigd hebben, hoe dan ook. Wij hebben Rom. 5 en Ezechiël 18 naast elkaar te laten staan. Geen straffen treffen de kinderen bloot om de ouders, doch altijd met de ouders. Sauls zonen hadden een wel- gevallen aan Sauls kwaad, ook zij. De ballingen van Ezechiël waren niets beter dan hun vaderen.

¹⁾ Eerste vertaling van Noordtjij, tweede van Troelstra.

Maar er is ook een kind van Jerobeam: de vader deed Israël zondigen, maar in zijn kind was iets goeds voor den Heere gevonden. Korach is met de zijnen levend door den afgrond opgeslokt. Maar de „kinderen van Korach" doen nog het Israël van den nieuwen dag psalmen zingen, liederen van het eeuwig heil; ze zagen wachters van het heilgdom uit hun gelederen recruteeren. Daarom zegt de Heere ook door Ezechiël dat alle zielen van Hem zijn: die van de vaders, en ook die van de kinderen. Elke mensch is met onlosmakelijke banden aan het voorgelacht verbonden. En toch is ook weer elke mensch een nieuw begin. Een maaksel van God, een maaksel in zich zelf. En geen enkele erfelijkheidswet heeft ooit den mensch bepaald tot in den laatste grond van zijn bestaan. Er is niet één, die niet door geloof, en dus door genade, kan opstaan en tot zijn Vader gaan, en van den eersten Adam tot den tweeden worden heengeleid. Gods genade staat niet machteloos gebonden voor erfelijke be- lasting. Gods straf evenmin.

Maar beter denken leidt ook ons tot beter handelen.

Ook wij hadden vaderen die zure druiven aten. En onze tanden zijn zeer stroef, — na dezen harden oorlog. Zie nu de massa. Heeft ze geleerd? Pakt ieder aan? Steekt ieder zelf de handen uit de mouw? Is het hem een lust, van het saboteeren over te schakelen tot het plichtsgetrouwe handelen?

Vragen als deze behoeven geen antwoord — helaas. De jongere intellectuelen krijgen straks hun na-oorlogsche filosofie: noodlot, défaitisme, massa-suggestie, lijdelijk toezien zijn de voor- naamste thema's. De arbeiders schuilen achter de massa, achter de omstandigheden, achter de promi- nenten van gister en van vandaag, achter het onaf- wendbare verloop der dingen. Hitler heeft de schuld, en Goering, en de Quislings. En straks weer de conferentie-gangers van San Francisco. Er is niets aan te doen: zooals de ouden zongen, piepen de jongen; wij staan, ook met onze machte- loosheid, op de schouders van ons voorgelacht. Zoo maken we ons wijs. Onze onmacht verklaren we uit den chaos, dien de voorgaande generatie

heeft aangericht. En onze onmacht vertroetelen we — ze wordt ons jaren lang geldig excuus.

Maar zóó zegt de Heere: dat spreekwoord zal Ik u afleeren. Door gericht, dat de tanden stroef maakt bij den eter, en zijn gebit, het zijne, openlijk ontbloot. Het nieuwe gericht. Het eene wee is weg- gegaan, zie, het tweede komt met haast. Het pakt de delinquenten zelf bij de ongewassen kraag. Maar ook door genade zal de Heere dat spreek- woord ons afleeren. Door de genade, die uit de gulzigste eters van de zuurste druiven ook weer menschen schept met gaaf gebit. En uit hun kinde- ren desgelijks. Verbondswraak en verbondszegen, die de individuele aansprakelijkheid in haar practi- sche loochening of belijdenis weet te markeren, ze hooren bij elkaar. Juist onder het Nieuwe Verbond.

Want de wet der tien geboden zegt wel, dat God de zonde der vaderen bezoekt aan de kinderen, in het derde en vierde lid dergenen, die Hem, al zijn ze bondsleden, haten. Maar toch spreekt die wet tot den Israëlitischen man in den tweeden persoon enkelvoud: jij bent die man! Geen ik-zij-relatie, doch de Ik-gij-relatie poneert die wet. En vooral — dat woord van daareven over dat derde en vierde lid wil geen oogenblik gescheiden worden van dat andere, dat er dadelijk op volgt: maar Ik doe barm- hartigheid aan duizenden dergenen, die Mij lief- hebben en mijn geboden onderhouden.

Aan het werk daarom! Den principieelen op- bouw. Den opbouw in de kerk. En in het volk. Geen regeering, en geen synode, die zure druiven at, kan onze stroeve tanden excuseeren, ook niet in een poging om in eindeloos revisionisme ons los te maken van de oogenblikkelijke verantwoordelij- heid. Een ieder make zich vrij van individuele zonden.

Want vóór ons staat die Eéne, die al zijn tanden stroef liet worden om onze zede van zure druiven grissen voor zijn God te verzoenen. Hij rekent ons zijn verdienste toe: doch de rechtvaardigmaking, die ons ontslaat van de schuld der kwade en dwaze zelfverzorging, in 't eten van verboden vruchten, zij wordt ons deel slechts in den tijd, in onzen tijd, door strikt individueel geloof.

K. S.

KERKELUK LEVEN

DE DOLEANTIE MOREEL VEROORDEELD

Op één van zijn „voorlichtings"-avonden in Februari j.l. te Zuidhorn, deed Ds v. d. Zanden wel een zeer merkwaar- dige uittaling over de leidlieden der doleantie.

Door ondergeteekende werd hem een vraag gesteld over de frappante tegenstrijdigheid inzake den uitleg van art. 31 der Kerkordening vijftig jaar geleden en de exegese van dit artikel die we nu van synodale zijde ontvangen. Immers aangaande het tweede lid van art. 31, tenzij dat het bewezen worde te strijden..... zegt Prof. Rutgers in „Rechtsbevoegd- heid etc." pag. 34: „Ons dunkt dat de uitdrukking niets anders kan beteekenen dan dit: men is gebonden (n.l. aan besluiten van Kerkelijke vergaderingen) tenzij men voor zich- zelf bewezen acht....." met die uitleg hebben Prof. Rutgers en Dr A. Kuyper in de doleantiestrijd gestaan.

Nu echter worden de Kerkeraden van Kampen en Mussel, die zich richten naar precies dezelfde exegese, respectievelijk geschorst en gewelgd op de classis.

Dr van der Zanden antwoordde in dezen geest: „Zeker zal men wel een theoloog kunnen aanhalen uit de geschiedenis, die iets dergelijks gezegd heeft. Maar al haalt men ook hon- derd theologen aan, ik zeg maar: Synodalesluiten moeten worden gehoorzaamd. Men kan bezwaren indienen maar zoo- lang die besluiten er nog liggen, moeten ze toch, ook door de bezwaarden, worden gehoorzaamd, want anders wordt het een chaos....."

Op de interruptie van ondergeteekende: „werd het dan ook een chaos in den tijd van Rutgers en Kuyper, toen die uitleg de heerschende opinie in de Kerken was?" antwoordde Ds v. d. Zanden, dat men niet te veel nadruk moet leggen op wat Kuyper en Rutgers zeiden in den tijd, dat ze de doleantie be- gonnen. Ze wilden toen uit dat massale, oude verband, een nieuw verband vormen en dan was het vanzelfsprekend, dat ze daarom den nadruk legden op de zelfstandigheid van de plaatselijke Kerken en van de afzonderlijke persoon, maar in een gevestigd verband kan men daar niets mee aanvan- gen.....

Het „heil" der Kerken is hier wel heel vlak tot norm van kerkelijk handelen verklaard, en zelfs voor een smet op den naam van vroegere Gereformeerde leidlieden deinst men dan niet terug!

H. J. DE VRIES.

GELEERDE HEEREN?

Volgens „Trouw" (Zwolle), 14 Juni '45, heeft Ds F. Slomp van Heemst te Ommen de jeugd opgewekt, „zich niet door de kerkelijke troebelen te laten beïnvloeden, maar in eengezindheid een beschamend voorbeeld te zijn voor de

geleerde heeren die hun tijd besteden met het bestrijden van elkaar".

Het verslag kan natuurlijk onjuist zijn. Is evenwel de weer- gave juist, dan lijkt me deze voorlichting verduisterend. Geleerde-heeren-kwesties? Ik dacht, dat op kerkelijke verga- deringen, waartoe volstrekt ongeleerde mannen behooren, ieder met een eigen stem tot bepaalde mannen zeiden: gij wordt geschorst, d.w.z. gij moet maar bakker of slager wor- den, inplaats van Gods Woord met Ds Slomp uit te dragen. En tot kandidaten desgelijks.

Als Ds Slomp dat schorsen nu een dwaasheid vindt, dan moet hij dat maar rondut zeggen. En positie kiezen. Doch hij moet niet de jeugd verhinderen, „met het oordeel des onderscheids de krijgslisten en de invasieplannen van de vijandelijke machten te onderkennen". Want kerkelijke recht- spraak-in-Gods-Naam bagateliseeren, dat is de kerk de oogen sluiten voor den hoogen ernst van haar handelingen. Dit nu is net precies de ergste „krijgslist" van den Booze.

Zijn die tientallen geschorste ouderlingen nu ook allemaal geleerde twistzoekers?

Op het midden in de zee opgespoten eilandje van autarkie!
K. S.

EEN ZUIVER GELUID

Wij ontvingen en lazen met grooten dank volgend afschrift van een schrijven van Ds F. A. den Boeft, gericht aan den Kerkeraad der „Gereformeerde Kerk van Kralingen". Tot recht verstand diene, dat Ds den Boeft pas teruggekeerd is uit deutsche krijgsgevangenschap. In het verpolitieke kerkelijk Rotterdam bracht hij, nauwelijks thuis, gelukkig aanstonds een geestelijk geluid. Aldus:

Rotterdam, 28 Mei 1945.

Waarde Heeren en Broeders,

Het doet mij zeer leed, dat ik de kerk, die ik in Januari 1944 verlaten heb, gedeeld heb teruggevonden, een leed, dat des te dieper is, wijl de scheur gekomen is in een tijd, die om de grootst mogelijke eenheid vraagt, een eenheid die niet gebroken mocht worden dan om de meest ernstige redenen.

De broeders kunnen niet bevroeden, welk een ellende en nood de kerkelijke twist in Holland onder de krijgs- gevangenen en gedeporteerden naar Duitsland heeft te- weeggebracht. Deze twist heeft meer dan één van de kerk vervreemd. Het is mij onbegrijpelijk, hoe de Synode door haar besluiten en de binding daaraan de eenheid van het lichaam van Christus heeft kunnen scheuren en hoe de broeders van den kerkeraad van Kralingen aan die scheuring hebben kunnen en willen meewerken door zich te conformeren aan deze heillooze besluiten der Synode.

Ik wensch een kerk, waarin evenals bij mijn vertrek voor allen gelijkelijk een plaats is, die er plaats in hadden, voordat ik heenging. Het is dan ook daarom dat ik mij

niet wensch te conformeren aan de besluiten door Uwe Synode genomen. Daarvoor is mij de eenheid van de kerk van Christus te lief. Ik wil niet aan scheuring meewerken. Het is dan ook daarom, dat ik me voeg bij de kerk, die met den moed des geloofs zich heeft losgemaakt van een Synodale hiërarchie, die voor de kerk alleen maar ontbindend werkt. Ik wensch niets anders dan ambtsdrager en lid te blijven van de kerk, die ik in Januari 1944 verliet.

Natuurlijk wensch ik niet mee te doen met alle mogelijke knoeierijen om zoo een weg te vinden om toch te blijven in de door de Synode gebonden kerk. Wat de Synode veroordeelde is mijn innige overtuiging. Het is mij volkomen onbegrijpelijk, dat de Synode enerzijds besluiten neemt en dat anderzijds allerlei wegen en middelen bedacht worden om hen die bezwaard zijn in de kerk te doen blijven. Dit is zonder eenige twijfel een houding, die in flagrante strijd is met den eisch van den Koning der Kerk, die zegt: „Uw ja zij ja en Uw neen zij neen en wat boven deze is, is zonde“. Aan dat onheil spel kan ik niet meedoen. Of de besluiten zijn bindend en moeten gehandhaafd worden, maar dan ten opzichte van allen, ook van hen, die in vroegere publicaties met de door de Synode genomen besluiten in strijd komen, of de besluiten moeten eerlijk en open worden herroepen en teruggenomen. Een tusschenweg is hier niet.

Daarbij komt, dat ik in geen enkel opzicht ook maar eenige verantwoordelijkheid wil en kan dragen voor schorsingen en afzettingen van trouwe Dienaren des Woords en andere kerkeraadsleden, schorringen en afzettingen, die zeker in den hemel niet zijn geregistreerd. Ik ben er innig van overtuigd, dat vele door deze gang van zaken geschorsten door den Koning der Kerk. Wien de kerk alleen te dienen heeft, in hun ambt gehandhaafd zijn en blijven.

Het is mij ook hier onbegrijpelijk hoe de Kerkeraad van Kralingen aan deze handelingen heeft kunnen en willen meewerken en ik huiver als ik er aan denk, dat de broeders ook over deze zaak, zijn trouwe knechten aangedaan, eenmaal rekenschap zullen moeten afleggen tegenover den Koning der Kerk, die tevens Rechter is.

Als ik zoo afscheid neem van de broeders, wil ik niet nalaten hen zeer ernstig te wijzen op hun zonde van kerk-scheuring. De Heere geve den broeders verlichte oogen door Zijn Geest om hun zonde te kennen en te belijden en Hij voere door de kracht van Zijn genade de broeders op den weg van bekeering, opdat ze zoo met ons samen mogen strijden voor en arbeiden aan de eenheid van het lichaam van Christus, een eenheid, die ons voor alle dingen moet dierbaar zijn. Dan komt er ook de blijde mogelijkheid om binnen de muren van de kerk te discussiëren in Geestesgemeenschap over verschillende geschilpunten en zullen we samen strijden om te komen tot de waarheid, die in Christus Jezus is.

De Heere verlosse de broeders van de binding, waaronder ze zich hebben gesteld en Hij doe de broeders staan in de vrijheid, die daar is in Christus Jezus, onzen Heer.

De broeders zullen wel zoo welwillend zijn van dezen brief mededeeling te doen in de door de Synode gebonden kerk, terwijl ik mijnerzijds van dezen brief mededeeling hoop te doen in den dienst, die D.V. a.s. Zondag door mij geleid zal worden in de van Synodale hiërarchie vrijgemaakte kerk van Kralingen.

Met broedergroeten Uw,
w.g. F. A. DEN BOEFT.

Tot zoover Ds den Boeft. Hier wordt zonder omwegen gesproken — ook tegen het ergerlijke gekronkel, waarbij z.g. „rechts regelen“ gladweg worden verloochend — als ze eenmaal dienst hebben gedaan tegen bepaalde personen. Zulke „beleid“ is een gruwel.

K. S.

BRIEVEN aan een jongeren tijdgenoot

No. 12

Amice,

Dat is al een tijdje geleden, dat we corresponderden. No. 11 van mijn brieven schreef ik je in het nummer van 16 Aug. 1940. Onze krant is toen verboden, en De Heraut bleef leven; onze redacteur is meteen in het Huis van Bewaring gezet; en misschien was jij wel onder den troep, die, naar verluidt, op zekeren dag de directie dezes Huizes en daarna de lui van de Sicherheitspolizei verleggen, resp. kwaad gemaakt heeft, door de toezending, tegelijkertijd, van eenige tientallen ansichtkaarten uit een Veluwsch dorp, alle voorzien van de initialen: V. L. G.; hetgeen wel zal hebben willen zeggen: Vive le Gueux.

Inderdaad, de geus leeft nog. Hier en daar schijnt hij iets van de wildheid, de onbesuisdheid, van zijn oertype te hebben overgehouden. Ik hoop dat jij op dit punt een verbeterd exemplaar van de overigens edelaardige soort zult krijgen.

En die Sicherheitspolizei is inmiddels ter ziele. Vandaag kreeg ik nog een exemplaar in handen van het liederenbundeltje der Hitler-jeugd. Titel: *Uns geht die Sonne nicht unter*. — Jaartal: 1934. Deutschland, erwache! Juda den Tod! Ja, ja. Die rote Front, brecht sie entzwei! H.J. marschiert —

die Strasse frei! Ja, ja. Brüder, formiert die Kolonnen! Kennwort: Revolution! Deutschland, mein Deutschland, wir kommen, bringen Dir Freiheit und Brot! Ja, ja. Einst kommt der Tag der Rache, einmal, da werden wir frei: schaffendes Deutschland, erwache, brich deine Ketten entzwei. Ja, ja.

Und einmal ist zu Ende
die Nacht und all die Not,
dann haben wir die Hände
zu unserm Herregott,
und wir marschieren, marschieren,
in langen Reihen zu viere,
der Sonne zugewandt,
und wir marschieren, marschieren,
in langen Reihen zu viere,
die Fahne in der Hand,
ins freie Vaterland. —

Ja, ja, Het is om bij te huilen: de roes, de hoogmoed.

O Strassburg, unser Strassburg,
wir holen dich zurück.

Wat bleef er van Strassburg over?

Land zwischen Rhein — und Weserstrand,
o grüss dich Gott, Westfalenland!

Maar Westfalen is ook bezet gebied. En de soldaten, —

es leben die Soldaten
so recht von Gottes Gnaden.
Der Himmel ist ihr Zelt,
ihr Tisch das grüne Feld.
Tralali, tralala, tralalei,
Tralala, ihr Tisch das grüne Feld.

We hebben ze gezien „de geïnformeerde landpiraten van Adolf Hitler's jeugd. We hebben gevoeld, wat zij van „Gottes Gnaden“ wisten. Het was om te beven.

Maar nu ze weg zijn, moeten wij weer aan den opbouw. Je begrijpt, dat ik onwillekeurig daarbij denk aan wat ik je in dat laatste nummer vóór het verbod van ons blad heb geschreven. Ik heb het hier voor me:

„... troost je dan in elk geval maar met deze gedachte, dat je, om voor ons berooide volk iets goeds te kunnen zijn, goed antirevolutionair moet wezen. Verdiept, bekeerd, gesterkt, van allerlei ballast bevrijd? Best mogelijk. Maar dan toch antirevolutionair, en kerkelijk — gereformeerd, ook met al die toevoegselen van daarnet erbij.“

Me dunkt, we kunnen den draad van onze correspondentie hier wel weer opnemen.

En dan wil ik je wel wat opbiechten.

Ik heb wat medelijden met je.

Voorals als ik me afvraag, hoe jij dit advies, dat bijna 5 jaar geleden je gegeven werd, na die vijf jaren zult taxieren. Taxieren, niet het minst op het punt van zijn uitvoerbaarheid.

Ik liet daar even doorschemeren, in die woorden van vijf jaar geleden, dat je misschien het gevoel had, „van allerlei ballast bevrijd te moeten worden.“

Die ballastkwestie is een typische crisiskwestie. Nauwelijks waren de Duitsche, beter gezegd: de nazi-sprinkhanen in breede zwermen op onze akkers, in onze huizen, onze silo's, onze paleizen, kantoren en tempels neergestreken, of van rechts en links kwam de verzekering: *natuurlijk moet straks heel wat ballast overboord*. Wie in dien tijd — 1940 — zich nog respecteerde, zong in het wegmet-de-ballast-koor dapper mee. Wat nu precies onder de ballast te verstaan was? Geen mensch, die het wist te zeggen onder ons. Je had trouwens geen kans, nog iets te zeggen, dat niet gedictieerd was door een of anderen persconferent! Maar daarom was 't ook des te gemakkelijker, de formele ethiek van het ballast-over-boord-paragraafje te doceeren. Je toonde daarmee tweeërlei: primo, dat je „begrip“ had voor den nieuwen tijd; secundo, dat je toch een brave matroos was: de schuit, de ouwe schuit, die wou je in elk geval behouden. De politieke schuit. En ook de kerkelijke. Verder ging je verklaring niet, want je moest toch het advies van prof. Waterink uit die dagen ter harte nemen: je correct gedragen jegens den bezetter...

Nu die bezetter zelf bezet geworden is, komt boontje om zijn loontje. De vraag is nu: wat is ballast, en wat is de onmisbare lading? En — hoe krijgen we de ouwe schuit weer reë? Zonder ballast, alleen maar met all-round-waár?

Kijk eens, amice, als ik me niet bedrieg, sta jij, die me nog altijd voor den geest staat als antirevolutionair van gereformeerden huize, ietwat betuurd te kijken. Vooral als je denkt aan dat tweeër-

lei „terrein“, dat in mijn brief nr. 11 in de zoeven gereleveerde volzinnen ter sprake kwam.

Het politieke.

En het kerkelijke.

Dat ze in het politieke leven heel wat ballast overboord willen gooien, word je langzamerhand wel duidelijk. Er grijpen heel wat menschen naar de leiding, die zich kenmerken door het niet-geprononceerd zijn. Eenheid, roepen ze, eenheid. Een-blok-vorming. Maar tusschen blokken en leg-stukken wordt niet scherp onderscheiden. En als ze nog een uit leg-stukken opgebouwd blok schijnen te willen, m.a.w., als ze nog den kant uit schijnen te willen van federatief verband tusschen groepen of partijen, die *elk voor zich een eigen karakter*, een eigen beginsel, een eigen levens-overtuiging hebben, nu ja, dan moet toch het ééne leg-stuk zich naast het andere kunnen laten vlijen: alle componenten moeten aan en in elkaar passen, anders kun je het volk niet helpen, naar hun verzekering. Je kunt den machtigsten heiden van heden niet verslaan, als je niet met den momenteel minder barschen een verbond sluit. Je moet om den Beëlzebub-van-het-oogenblik te verslaan toch je associeeren met een paar van zijn minder ommeuze duivelen. Tenminste in het concrete werkprogramma. De antithese? Stil, — er moet toch ballast overboord? Real-politiek? Nee, nee. De ouwe lei-draden zijn nog niet vergeten. Maar reële politiek is wat anders. 't Eene is Duitsch, 't andere klinkt hollandsch. Men moet zijn tijd verstaan. Er is een „Gebot der Stunde“. Het is dit: dat de klok, die om 't uur het liedje speelt, dat elk uur een „Stunde des Gebots“ is, toch maar een poosje stil moest gezet worden. Mijn grootvaders klok was een deffige klok. Maar de oude man is dood gebleven in het concentratiekamp of anderszins. En opeens bleef ze — die klok — (stil gezet?) staan, om nooit meer te gaan, toen het doodsuur van d'oude verscheen. Heden, 't is nog aandoenlijk ook.

De politieke hemel weergalmt van 't anti-ballast-adagium.

Maar de kerkelijke?

Och arme, de kerkelijke hemel ziet rood, droevig rood, vanwege de ballastvermeerdering. Daar heb je nu een synode, en later nog een, die de professoren, de dominees, de candidaten, de ambtsdragers allemaal, bindt aan een heel stel splinternieuwe uitspraken — meervoud — van 1942. Dr J. Ridderbos weet er alles van. 't Is dezelfde, die nog niet zoo heel lang geleden — 't was in 1930 — aan de Arnhemse synode schreef, „dat men inzake uitbreiding der belijdenisschriften de uiterste voorzichtigheid moet betrachten.“ „In dit opzicht“, zoo vervolgt hij, „brengt m.i. elke noodeloze uitbreiding gevaar met zich.“ „Het gezag der belijdenisschriften kan zelve door noodeloze uitbreiding licht worden verzwakt.“ „Het is een algemeen verschijnsel, dat een zaak door overdrijving niet gebaat, maar geschaad wordt.“ „Hoe grooter het aantal formuleeringen, hoe grooter het gevaar, dat er aan de volledige instemming met dit alles bij sommigen iets ontbreekt.“ „Ijverend voor de waarheid, moeten wij ook in de wijze, waarop wij dit doen, teederheid betrachten ten opzichte van de conscientien der geloovigen.“ „Het getal der kerkelijk-bindende menselijke formuleeringen (waarvoor toch aan de kerk geen gave der onfeilbaarheid is geschonken) zullen we niet zonder groote oorzaak vermeerderen, opdat we niet aan de conscientien der geloovigen lasten opleggen, die te zwaar zijn om te dragen.“ „Uit de troostrijke belofte aangaande de leiding des Geestes, aan de kerk geschonken, valt toch niet af te leiden, dat zij een steeds groeiende bundel belijdenisschriften zal moeten hebben.“ „Een belijdenis-schrift, zal ze niet al te veel het karakter verkrijgen van een leerreglement, ... moet bezitten dat winnende en geestelijk-bindende karakter, waardoor het ware belijden zich kenmerkt.“ „Vooral hier geldt, dat niet elke vermeerdering een verrijking is, niet iedere stap een schrede voorwaarts, noch elke uitbouw een waarborg voor beter en veiliger wonen.“

Met deze woorden — waarmee je correspondent het heelemaal eens is, heeft dr J. Ridderbos destijds ons helpen vrijwaren tegen een reeks van nieuwe artikelen, die dr. V. Hepp al had aangekondigd als de Arnhemse artikelen. Zakelijk had prof. Greijdanus ze reeds getorpedeerd. Toen luidde dus het advies: *geen ballast!* Maar na 12 jaar is veel veranderd. Dr J. Ridderbos heeft in 1942 nieuwe artikelen, en dit zelfs met een Toelichting, die hij in 1930 maar schadelijk vond, voorgesteld, die, na hun aanvaarding achter gesloten deuren ('t was immers

oorlog! al was, weer Ballast! Bij liever een oogenblik deze ballast het kerkel het schors matrozen.

En daar jes. Het p lijke, dat l hinderlijke de schuit boord te w delijke lad

Beste v boel er bij wil zegger het princij verloochen principeel zijn manne treft, valt den, die vo synodaliteit associeerer 1945 zich tegen N.S dat ze ook die in deze de kerkelij ongoddelij ieder, die synodale, nuchter te vrijhoudt „trouw“ b terrein h treft, amio Dat wil z blijven no veranderin kerkenordi vormden v

Je moet Ook in Wie een verkeerd h niet uitsto candidaten verstandig dwongen van deze v centreeren ballast bew

Hier en eenigingen deining te heeft te w bond heeft gevormd d Hij zal de lossing nie dat men d in den Bon gedurfd, tr trouw war die in de gespuis zie verraad, d zaak. Zich oppersynoc men die p aan hun w om 's Heer kent als ge jeugdbond van w ge

Er is ge recht getro Van sch „synodale“ langs één „vrijgema richting e zullen vert organisati jeugtleider door n.l. t de vereeni kerkerader kend staar wettige su sen!“, kwa